

Plurilingual Writers and the Third Language: From Migrant to Nomadic Literature

Vol. 12, No. 6, Tome 66
pp. 129-153
January & February 2022

Neda Alizadeh Kashani*

Abstract

This inquiry is a case study of 'writing in a third language'. It highlights three elements of identity, abstraction and oblivion as its main features. Among plurilingual writers, there are some 'migrant writers' that move to a third country and write in a third language in order to free themselves from the hybrid state that limits their identity and writing. They deny their dualistic cultural and social identity and write in an abstract language that gets them close to the state of becoming nomads. An illustrative example of this group is the Indian-American writer, Jhumpa Lahiri, who, after gaining success as a writer of migration literature in the United States, moved to Italy and wrote in Italian. Writing in a third language, Lahiri concerns herself no more with cultural and social matters, instead focuses on language as its main theme. Therefore, this essay by referring to the multilingual and multicultural experiences of Jhumpa Lahiri, demonstrates how writing in a third language can free the migrant writer from his/her memories and dualistic identity and gets him/her close to a nomadic identity.

Keywords: Third language, linguistic nomad, post-hybrid identity, abstract writing, oblivion

* Corresponding author: PhD, Adjunct Professor, Department of Italian Language and Literature, Faculty of Foreign Languages, University of Tehran, Tehran, Iran;
Email: neda.alizadeh.kashani@gmail.com , ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1193-746X>

Received: 28 November 2019
Received in revised form: 2 February 2020
Accepted: 7 March 2020

1. Introduction

Immigration literature, often written in the language of the host country of its author, is concerned with themes such as cultural conflicts, exile, homelessness and nostalgia. It permits its author to create a hybrid and dualistic cultural, linguistic and social identity. However, several writers find it restrictive and in order to free themselves from the socio-cultural conflicts that define their identity and writing, move to a third country and write in a third language. They try to forget the past and deny their former dual identity and opt for a plural and dynamic one. Oblivion of the past and adoption of a post-hybrid identity gets them close to the state of becoming nomads.

An illustrative example is Jhumpa Lahiri, an Indo-American writer who, after years of writing in English and winning literary awards for her immigration literature on the Indian diaspora in the United States, sought to free herself from the identity of an immigrant writer by moving to Italy and writing in Italian. The results of her writing in Italian are the books, *In other words* (2015) and *Whereabouts* (2018). By writing in a third language, that she had not yet mastered, Lahiri turned her attention to 'language' as the main theme of her writings and created an abstract style that did not carry traces of any socio-cultural background or conflict.

Thus, in this article, adopting a comparative approach, the three elements of 'post-hybrid identity', 'abstract writing' and 'oblivion' are considered as the main features that define nomadic literature and differentiate it from immigration literature. It demonstrates how these features can free the author from a hybrid identity and the conflict between two languages and cultures.

Research Questions

1. What are the major differences between immigration and nomadic literature?
2. How the features of nomadic writing can free its author from the hybrid identity of the immigrant writer?

2. Literature Review

2.1. Multilingual Writers

Multilingual writers such as Vladimir Nabokov, Andrei Makine, Samuel Beckett, Oscar Wilde, Amelia Rosselli and Toni Maraini, by expressing themselves in several languages, free their writings from the cultural limitations of a single language (Kellman, 2003: ix).

Steven Kellman, in his books, *The Translingual Imagination* (2000) and *Switching Languages* (2003), provides a comprehensive study of multilingual authors. For Kellman, their writings, like Esperanto, liberate the author from socio-cultural conflicts (Kellman, 2003: ix).

2.2. Immigrant Writers

Immigrant writers, who belong to the category of multilingual writers, always combine the linguistic, cultural and social characteristics of their homeland and those of the host country in their writings and thus create a new dual identity. Immigration literature creates an intercultural space that allows the author to express his/her cultural, linguistic and geographical memories in contact with another language, culture and geography (Seyhan, 2000: 15-15). In fact, immigration literature is a change of identity, an experience between oneself and the other to create a new and ambiguous identity (Blair, 2004: 480).

Although immigration literature is a crossroad of cultures and languages and allows the author to form a new and dual identity, many writers find it restrictive.

2.3. Nomad Writers

The concept of nomadic thought and style was firstly introduced by the French philosophers Gilles Deleuze and Felix Guattari in the late twentieth century, and then the Italian philosopher Rosi Braidotti expanded it. Braidotti argues that the nomadic lifestyle is associated with displacement, but this movement does not regard any homeland or any predetermined

destination. In fact, physical movement does not define the nomad, but rather it is the mental and behavioral transformation that defines it (Braidotti, 2011, p. 60). The nomad undergoes a constant change and evolution in order to escape any fixed and defined identity (Braidotti, 2011, pp. 45, 57-58). The nomad has a post-hybrid identity free from cultural and national constraints.

3. Methodology

Lahiri's works in English and Italian are not only thematically different, but their main difference is markedly linguistic. Thus, this research highlights the main features of nomadic writing in Lahiri's works in order to provide a clearer definition of nomadic literature.

It, firstly, examines the issue of identity and shows how Lahiri seeks refuge in oblivion in order to free herself from the identity of an immigrant writer. For this, she moves to a third country and writes in a third language. In this manner, she gets closer to a nomadic identity.

Then, it examines the linguistic poetics of Lahiri's writings in Italian and demonstrates how the use of an abstract language, or in Lahiri's own words, a "linguistic autobiography" frees her from cultural conflicts and gives her the necessary freedom to express her true self.

4. Results

Writing in a third language is associated with the negation of the language, culture and memories of the past. It is a post-hybrid identity free from cultural and national constraints. It gives the writer the necessary freedom to write regardless of boundaries surrounding him/her.

Lahiri's writings in English symbolize her dual identity between two cultures and languages. From this dual space, she takes refuge into a third language. By moving to Italy and writing in Italian, Lahiri creates a new ideological or nomadic space that allows her to overcome the existing and stable principles and create a new identity in constant change (Bostrom, 2009: 201).

دوماهنامه بین‌المللی

۱۲، ش ۶ (پیاپی ۶۶) بهمن و اسفند ۱۴۰۰، صص ۱۲۹-۱۵۳

مقاله پژوهشی

<http://dori.net/dor/20.1001.1.23223081.1400.12.6.7.3>

نویسندگان چندزبانه و زبان سوم:

از ادبیات مهاجرت تا ادبیات نومد

ندا علیزاده کاشانی*

دکتری تخصصی زبان‌شناسی (گرایش ادبیات تطبیقی) و استادیار مدعو گروه زبان و ادبیات ایتالیایی،
دانشگاه تهران، تهران، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۲/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۹/۰۷

چکیده

این تحقیق به بررسی موردی نویسندگی به زبان سوم می‌پردازد و سه عنصر هویت فرامابینی، نوشتار انتزاعی و فراموشی را از ویژگی‌های برجسته آن برمی‌شمارد. از میان نویسندگان چندزبانه، برخی نویسندگان مهاجر به‌منظور رهایی خویش از بند محدودیت‌های دوگانه جغرافیایی و هویتی به کشوری سوم نقل‌مکان می‌کنند و به زبانی سوم می‌نویسند. این نویسندگان از عنوان ادبیات مهاجرت که تعریف‌کننده هویت و محدودکننده نوشتارشان است، به‌تنگ آمده‌اند و با نفی هویت پیشین و خاطرات گذشته خود به هویت نومد نزدیک می‌شوند. اینان زبانی انتزاعی را برای نوشتارشان برمی‌گزینند که از طبقه‌بندی‌های اجتماعی و فرهنگی رهاست. نمونه بارز آنان نویسنده هندی - آمریکایی جومپا لاهیری است که پس از کسب موفقیت و شهرت در وادی ادبیات مهاجرت در آمریکای شمالی، به‌قصد رهایی خویش از این هویت به کشوری سوم نقل‌مکان کرده است و به زبانی سوم می‌نویسد. این جستار با بررسی تجربه چندزبانی و چندفرهنگی لاهیری در اثرش، به‌عبارتی دیگر، درصدد است نشان دهد چگونه نویسندگی به زبان سوم می‌تواند نویسنده مهاجر را از بند خاطرات و هویت دوگانه رها سازد و او را به هویتی فرامابینی یا نومدی نزدیک سازد.

واژه‌های کلیدی: زبان سوم، نومد زبانی، هویت فرامابینی، نوشتار انتزاعی، فراموشی.

Email: neda.alizadeh.kashani@gmail.com

* نویسنده مسئول مقاله:

۱. مقدمه

نویسندگان مهاجر^۱ اغلب به زبان کشور میزبان، که معمولاً زبان دوم آن‌هاست، نویسندگی می‌کنند و در نوشتارشان، که با عنوان ادبیات مهاجرت^۲ تعریف شده است، به شرح زندگی مهاجران، جلای وطن، تبعید، حس غربت، نوستالژی و مشکلاتی که در کشور میزبان با آن مواجه‌اند، می‌پردازند.

دسته‌ای از نویسندگان مهاجر پس از کسب موفقیت و شهرت در این وادی به‌منظور رهایی خویشتن از محدودیت‌های جغرافیایی، هویتی و موضوعی به مرحله‌ای فراتر پا گذاشته، به کشوری سوم نقل‌مکان کرده‌اند و به زبانی سوم^۳ می‌نویسند. این نویسندگان، که از عنوان ادبیات مهاجرت و نویسنده مهاجر که تعریف‌کننده هویت و محدودکننده نوشتارشان است به‌تنگ می‌آیند و هویت پیشین خود را نفی می‌کنند، با برگزیدن نگرشی چندوجهی و هویتی پویا به هویت نومد^۴ نزدیک شده‌اند و نوشتارشان بازتاب تفکر نومدی‌شان است.

نمونه بارز این نویسندگان جومپا لاهیری^۵ هندی - آمریکایی است که پس از سال‌ها نویسندگی به زبان انگلیسی و دستیابی به جوایز ادبی برای آثارش که به موضوع هویت دیاسپورای هند در آمریکا می‌پردازند، به‌منظور رهایی خویش از هویت نویسنده مهاجر، برای مدت سه سال به کشور ایتالیا نقل‌مکان می‌کند و به نویسندگی به این زبان می‌پردازد. وی اثر معروف خود به‌عبارتی دیگر^۶ را به زبان ایتالیایی به‌رشته تحریر درمی‌آورد. با نویسندگی به زبان سوم، لاهیری خود را از بند مسائل فرهنگی و اجتماعی آزاد می‌سازد و به جای آن توجهش را به «زبان»، به‌منزله موضوع اصلی نوشتارش، معطوف می‌کند. هدف در این پژوهش برجسته‌سازی عناصر نوشتار نومدی در مقایسه با ادبیات مهاجرت است. به این جهت این تحقیق در تلاش است تا به سؤالات زیر پاسخ دهد:

۱. تفاوت‌های عمده و برجسته نوشتار مهاجرت و نوشتار نومدی چیست؟
 ۲. چگونه ویژگی‌های نوشتار نومدی یا به‌عبارتی دیگر نویسندگی به زبان سوم به رهایی نویسنده از هویت دست‌وپاگیر نویسنده مهاجر کمک می‌کند؟
- به این ترتیب در این مقاله با رویکردی زبان‌شناسی تطبیقی سه عنصر هویت فرامابینی^۷

نوشتار انتزاعی^۸ و فراموشی^۹ از ویژگی‌های برجسته نوشتار نومی و تفاوت اصلی آن با ادبیات مهاجرت نام برده می‌شوند و نشان داده خواهد شد چگونه ویژگی‌های ادبیات نومد^{۱۰} می‌تواند نویسنده را از هویت مهاجر و درگیری مابین دو زبان و فرهنگ رها سازد.

۲. پیشینه تحقیق

۲-۱. نویسندگان چندزبانه

نویسندگان شهیری همچون ولادیمیر نابوکوف^{۱۱}، اندره مکاین^{۱۲}، ساموئل بکت^{۱۳} و اسکار وایلد^{۱۴} از جمله نویسندگان چندزبانه^{۱۵} هستند. نابوکوف آثارش را به دو زبان روسی و انگلیسی، مکاین به روسی و فرانسه، و بکت و وایلد به زبان‌های انگلیسی و فرانسه می‌نوشتند (Kellman, 2003, pp. ix-xii). شاعران به‌نامی نیز همچون املیا روسللی^{۱۶} و تونی مارائینی^{۱۷} اشعار چندزبانه سرودند. روسللی اشعارش را به زبان ایتالیایی می‌نوشت، اما زبانی که آمیخته با فرانسه و انگلیسی بود، و مارائینی زبان‌های ایتالیایی، فرانسه، انگلیسی و عربی را در اشعارش درهم می‌آمیزد (Camboni, 2005, pp. 11-19). این نویسندگان با بیان خویشتن به چند نظام زبانی خود را از محدودیت‌های فرهنگی یک زبان آزاد می‌سازند (Kellman, 2003, p. ix).

استیون کلن^{۱۸} در دو کتاب خود تخیل چندزبانه^{۱۹} (۲۰۰۰)، و تغییر زبان^{۲۰} (۲۰۰۳) تحقیق بسیط و جامعی از نویسندگان چندزبانه ارائه داده است. از نظر کلن نویسنده‌گی چند زبان همچون نوشتار به زبان اسپرانتو^{۲۱} است که نویسنده را از محدودیت‌های فرهنگی یک زبان آزاد می‌سازد (Kellman, 2003, p. ix).

۲-۲. نویسندگان مهاجر

نویسندگان مهاجر نیز، که در دسته نویسندگان چندزبانه جای دارند، همواره ویژگی‌های زبانی، فرهنگی و اجتماعی وطن خویش و کشور میزبان را در نوشته‌هایشان به هم می‌آمیزند و این گونه هویت دوگانه جدیدی را رقم می‌زنند.^{۲۲} ادبیات مهاجرت فضایی مابین فرهنگی ایجاد می‌کند و به نویسنده اجازه می‌دهد تا خاطرات فرهنگی، زبانی و جغرافیایی خود را در تبادل و ارتباط

با زبان، فرهنگ و جغرافیای دیگری نشان دهد (Seyhan, 2000, pp. 14-15). درحقیقت، ادبیات مهاجرت یک تغییر هویت است، تجربه‌ای است میان خود و دیگری برای ایجاد هویتی نوین و میهم (Blair, 2004, p. 480). در این وادی می‌توان نویسندگان سرشناسی همچون تونی موریسون^{۲۴} و کیماماندا نگوتزی ادیکه^{۲۵} در آمریکا، حنیف قریشی^{۲۶} در انگلستان و طاهر بن جلون^{۲۷} در فرانسه را نام برد.^{۲۸}

نویسندگان مهاجر به دو گروه نسل اول و دوم تقسیم می‌شوند. نسل اول به‌طور عمده به دلایل اقتصادی یا سیاسی جلالی وطن می‌کنند و در کشور میزبان به نویسندگی روی می‌آورند و نسل دوم فرزندان این مهاجران هستند که در کشور میزبان رشد می‌کنند و حرفه نویسندگی را در پیش می‌گیرند.

باوجود اینکه ادبیات مهاجرت محل تلاقی فرهنگ‌ها و زبان‌هاست و به نویسنده اجازه می‌دهد تا هویتی جدید و دوگانه رقم بزند، بسیاری از نویسندگان آن را دست‌وپاگیر و مانع بیان آزاد خویش می‌دانند. برای نمونه از نظر طاهر لمری^{۲۹} نویسنده الجزایری در ایتالیا، که به زبان ایتالیایی می‌نویسد، تعریف ادبیات مهاجرت بسیار کلی است و نوشتارهایی را دربرمی‌گیرد که نباید با این عنوان تعریف شوند (Fedele, 2012, pp. 11-12). یا ایجابا شگو^{۳۰} نویسنده سومالیایی-ایتالیایی که با عنوان نویسنده مهاجر نسل دوم یا پسااستعماری در ایتالیا شناخته می‌شود تعریف واژه ادبیات مهاجرت را دقیق نمی‌داند و خود را نویسنده مهاجر معرفی نمی‌کند (Abate, 2006).

۳-۲. نویسندگان نومد

مفهوم تفکر و شیوه نومدی برای اولین بار توسط دو فیلسوف فرانسوی ژیل دلوز و فلیز گواتتاری^{۳۱} در اواخر سده بیست میلادی مطرح شد و سپس فیلسوف ایتالیایی روزی برایدوتتی^{۳۲} آن را شاخ‌وبرگ داد. آنطور که برایدوتتی می‌گوید:

سبک زندگی نومد با نقل‌مکان همراه است، اما این حرکت و جابه‌جایی فاقد مقصد ازپیش‌تعیین‌شده یا جلالی وطن است. درواقع حرکت فیزیکی تعریف‌کننده نومد نیست، بلکه حرکت، تغییر و تحول ذهنی و رفتاری اوست که از پذیرش قواعد تعریف‌شده اجتماعی سرباز

می‌زند (Braidotti, 2011, p. 60).

نومد از دیدگاه انسان‌شناسی فردی است که با میل خود همواره در حرکت از جایی به جای دیگر و برضد زندگی ثابت در یک مکان است. از نظر برایدوتتی نومد «سبکی ذهنی»^{۳۳} است. نومد همواره درحال تبدیل شدن برای فرار از هرگونه هویت ثابت و تعریف‌شده است (Braidotti, 2011, pp. 45, 57-58). نومد هویتی فرامابینی است، هویتی جدید و آزاد از محدودیت‌های فرهنگی و ملیتی.

تفاوت اصلی مابین تعاریف مهاجر^{۳۴}، تبعیدی^{۳۵} و نومد را می‌توان در رابطه آن‌ها با مفهوم زادگاه یا خانه^{۳۶} جست. زادگاه برای یک تبعیدی مکانی دور و دسترس‌ناپذیر است؛ برای مهاجر و دیاسپورا بیانگر خاطره، نوستالژی و احساس غربت در سرزمین میزبان است، اما نومد به‌طور کامل با مفهوم زادگاه غریب است. نومد هرجا را خانه خود می‌داند و درعین‌حال در هیچ‌جا ریشه نمی‌دواند (Peters, 1999, pp. 20-21). بدون مفهوم وطن، مفاهیم نوستالژی برای وطن و حس غربت نیز بی‌معنا می‌شوند. درواقع، شیوه نومدی راه‌گزینی است از مفهوم جامعه و طریقی است برای یافتن فردیت (Harrington, 2013, pp. 2-6).

۳. چارچوب نظری

آثار لاهیری به زبان انگلیسی و ایتالیایی تنها از نظر موضوعی متفاوت نیستند، بلکه تفاوت بارز آنان در زمینه زبانی است. به این ترتیب این تحقیق ویژگی‌های برجسته زبانی نومدی را در آثار لاهیری برمی‌شمارد تا به این طریق تعریفی روشن‌تر از ادبیات نومد ارائه دهد.

در ابتدا این تحقیق به بررسی مسئله هویت می‌پردازد و نشان می‌دهد چگونه لاهیری برای رهایی خویش از هویت نویسنده مهاجر به فراموشی پناه می‌برد و به این منظور تصمیم به نقل مکان به سرزمینی جدید و نویسندگی به زبانی سوم می‌گیرد. لاهیری به این طریق خویشتن و نوشتارش را به هویت نومد نزدیک می‌سازد.

این پژوهش سپس به بررسی زبانی اثر لاهیری به زبان ایتالیایی می‌پردازد و نشان می‌دهد چگونه بهره‌گیری از زبانی انتزاعی یا به‌قول خود لاهیری شیوه «خودنگاره زبانی»^{۳۷} نویسنده را از قید و بند مسائل فرهنگی رها می‌سازد و آزادی لازم را برای بیان وجود خویشتن به او می‌دهد.

۴. تحلیل داده‌ها

۴-۱. جومپا لاهیری، نویسنده مهاجر

لاهییری به‌منزله نویسنده نسل دوم مهاجر در آمریکای شمالی شهرت دارد. وی در سال ۱۹۶۷ در شهر لندن متولد شد. والدین او بنگالی بودند و از هندوستان به انگلستان مهاجرت کردند و زمانی که جومپا دو سال داشت از لندن به آمریکای شمالی نقل‌مکان کردند. جومپا در آمریکای شمالی رشد کرد، به مدرسه رفت، و تحصیلات دانشگاهی خود را به‌ثمر رساند. لاهیری دکتری خود را از دانشگاه بوستون گرفت و اکنون به تدریس نویسندگی خلاق در دانشگاه پرینستون مشغول است.

لاهییری در سال ۲۰۰۰ جایزه پولیتزر^{۳۸} را برای نخستین اثرش، ترجمان درها^{۳۹} (۱۹۹۹) دریافت کرد. این کتاب مجموعه‌ای از داستان‌های کوتاه است که به زندگی مهاجران هندی در آمریکای شمالی می‌پردازد. نخستین رمان وی با عنوان هم‌نام^{۴۰}، که در سال ۲۰۰۳ به چاپ رسید، درباره هویت مابینی و میان‌فرهنگی مهاجران است. در این رمان یکی از شخصیت‌های اصلی برای رهایی از هویت مهاجر به زبان و فرهنگی سوم پناه می‌برد. فیلمی نیز با همین عنوان از این رمان اقتباس شده است. آثار بعدی او خاک غریب^{۴۱} و گوری^{۴۲} نیز، که به ترتیب در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۱۳ به‌چاپ رسیدند، به وضعیت مهاجران هندی در آمریکای شمالی می‌پردازند.

لاهییری رمان‌ها و داستان‌های کوتاه بسیاری به زبان انگلیسی نوشت و به شهرتی جهانی در ادبیات مهاجرت دست یافت. باوجوداین به زبان انگلیسی و به بنگالی تعلق خاطری نداشت. در کودکی با والدینش بنگالی صحبت می‌کرد، اما هیچ‌گاه این زبان را به‌طور کامل فرا نگرفت و آن را با لهجه خارجی صحبت می‌کرد. زبان انگلیسی برای او همواره نماد درگیری مدام و حس شکست و مایه تشویش و اضطراب بوده است. این زبان برایش نماد فرهنگی بود که می‌بایست بر آن غلبه می‌کرد؛ می‌ترسید که مبدا میان وی و والدینش فاصله بیندازد. او در درگیری مدام میان زبان بنگالی و انگلیسی و فرهنگ هندی و آمریکایی بود. از این هویت دوگانه خسته بود و رهایی خود را در نقل‌مکان به کشوری سوم و نویسندگی به زبانی سوم یافت.^{۴۳} او خود را نویسنده‌ای بدون زبان مادری و بدون وطن حقیقی می‌دانست:

کسی که به هیچ جایی تعلق ندارد، نمی‌تواند به جایی نیز بازگردد. مفاهیم جلای وطن و بازگشت به نقطه آغازی احتیاج دارند. او که نه وطنی دارد و نه زبان مادری، سرگردان است در دنیا و غریب است حتی از خود مفهوم غربت (Lahiri, 2015, p. 100).^{۴۴}

۲-۴. لاهیری و نویسندگی به زبان سوم

لاهییری رهایی خود را از این کشمکش و هویت دوگانه در نویسندگی به زبانی سوم درمی‌یابد. نخستین برخورد لاهیری با زبان ایتالیایی در دوران دانشجویی‌اش بود، آن هنگام که به فلورانس سفر کرد و عاشق و دل‌باخته این زبان شد. در طول بیست سال بعد، به اظهار خودش، به مطالعه ایتالیایی در «تبعید»^{۴۵}، در آمریکای شمالی، پرداخت. سرانجام به‌منظور فراگیری بهتر این زبان تصمیم به نقل مکان به شهر رم، به همراه همسر و فرزندانش، گرفت و سه سال در ایتالیا زندگی کرد. در همان ماه‌های نخست اقامتش، با وجود عدم تسلط کافی به زبان، شروع به نوشتن می‌کند. در این باره می‌گوید: «زبان ایتالیایی راه و نقطه‌نظری جدید در برابرم گشود و انرژی تازه‌ای به من بخشید ... در این مسیر جدید و خلاق، احساس می‌کنم تولدی دوباره داشته‌ام» (Maggiorelli, 2015).

لاهییری اختلاف میان زبان دوم، که می‌توان آن را زبان نویسنده مهاجر دانست، و زبان سوم را با بیان تفاوت خویش با نویسنده شهیر مجاری - سوئیسی آگوتا کریستف^{۴۶}، که مجبور به ترک مجارستان و یادگیری و نویسندگی به زبان فرانسوی در سوئیس شده بود، این‌گونه شرح می‌کند:

تفاوتی بنیادین میان من و اوست. آگوتا کریستف به‌اجبار از زبان مجارستانی دست کشید. به زبان فرانسوی نوشت، زیرا می‌خواست خوانده شود. برایش به ضرورتی تبدیل شده بود و تأسف می‌خورد که نمی‌تواند به زبان مادری‌اش بنویسد. به این جهت فرانسوی برایش همواره «زبانی دشمن» بود. برعکس، من به اراده خود به ایتالیایی می‌نویسم. به هیچ وجه جای خالی زبان انگلیسی را حس نمی‌کنم (Lahiri, 2015, p. 165).

حاصل نویسندگی لاهیری به زبان ایتالیایی کتاب به‌عبارت دیگر است که برنده جایزه بین‌المللی ویارچو ورسیلیا^{۴۷} در سال ۲۰۱۵ شد. این کتاب یک سال بعد توسط ان گلدستاین^{۴۸}،

که مترجم بنام نویسندگانی همچون النا فرانته^۹، پیرپائولو پازولینی^{۱۰}، پریمو لوی^{۱۱}، الساندرو بریکو^{۱۲} و جاکومو لئوپاردی^{۱۳} است، به انگلیسی برگردانده شد^{۱۴} و به صورت دوزبانه به چاپ رسید (Reichert, 2017, p. 221).^{۱۵}

۱-۲-۴. بند خاطرات و کلید فراموشی

داستان کوتاه «تعویض»^{۱۶} در کتاب به عبارتی دیگر، زنی مترجم را تصویر می‌کند که خسته از هویت خویش خانه و اقوامش را برای مدتی ترک می‌کند و به مکانی جدید می‌رود؛ جایی که همه چیز برایش ناآشناست، از محله و مردم گرفته تا زبان. به این ترتیب روزهایش را به گشت‌وگذار در شهر به دور از تمامی تعلقات، زبان و فرهنگش می‌گذراند. شخصیت این داستان با به فراموشی سپردن تجربه‌ها، زبان، فرهنگ و جامعه‌اش در پی رهایی خویش از هویتی مشخص است.

لاهیری نیز، همچون شخصیت داستان «تعویض»، در پی فراموشی است. او شش ماه پیش از نقل مکان به شهر رم زبان انگلیسی را به طور کامل کنار می‌گذارد و فقط به ایتالیایی کتاب می‌خواند. او نیز به مکانی جدید می‌رود، اما مکانی موقت، همچون مسافری که رها از تعلقات و تعاریف تحمیل و محدودکننده است.

همانطور که گرترو استاین^{۱۷} (۱۹۴۶-۱۸۷۴)، شاعر و نویسنده آمریکایی، می‌گوید فراموشی کلید حقیقی کلام و زبان وسیله بیان وجودی معلق در زمان است (Stein, 1970, p. 103). همین کلید فراموشی استاینی است که لاهیری را به عماره لاکو^{۱۸} نویسنده الجزایری - ایتالیایی نامدار نسل اول مهاجرت در ایتالیا نزدیک می‌کند. وی در سال ۱۹۷۰ در الجزایر در خانواده‌ای بربر به دنیا آمد. اعضای خانواده‌اش به زبان بربری یعنی آمازیغی صحبت می‌کردند. لاکو در مدرسه زبان‌های عربی و فرانسه را آموخت. او پس از مهاجرت به ایتالیا، به یکی از سردمداران ادبیات مهاجرت در ایتالیا بدل شد. او توانست این ادبیات را با ژانر جنایی - پلیسی که محبوب مردم ایتالیاست بیامیزد. لاکو نیز همچون لاهیری پس از موفقیت و دریافت جوایز ادبی به دلیل رمان‌هایش به زبان ایتالیایی، ابتدا به فرانسه و سپس به آمریکای شمالی نقل مکان کرد و قصد خود را برای نویسندگی به زبان انگلیسی آشکارا بیان کرد (Lakhous,

(2016a, 2016b).

شخصیت اصلی در رمان‌های لاکس، همچون طلاق به سبک اسلامی در خیابان مرکونی^۹ و تلاقی تمدن‌ها در آسانسوری در میدان ویتوریو^{۱۰} معمولاً در کشمکش میان هویتی دوگانه و در تلاش برای رهایی خویش از بند خاطرات است. به خصوص در رمان تلاقی تمدن‌ها، شخصیت اصلی راه رهایی از رنج این کشمکش درونی را در فراموشی می‌بیند، اما تا زمانی که در نقش مهاجر است نمی‌تواند به آن دست یابد. او می‌نویسد:

آیا شهرزاد هستم؟ او قصه می‌گوید و من زوزه می‌کشم. هر دو در گریز از مرگ هستیم و شب می‌بانمان است. آیا قصه‌گویی مفید است؟ برای زنده ماندن باید قصه بگویم. لعنت به خاطرات! ... کی هستم؟ احمد یا امدثو؟ ... این تبعید تا به کی ادامه دارد؟ بانو به من بیاموز هنر فرار از مرگ را. شهرزاد، به من بیاموز چگونه از خشم و نفرت سلطان شهریار بگریزم. به من بیاموز چگونه تیغ شمشیر شهریار را از گردنم دور کنم. شهرزاد، به من بیاموز چگونه شهریار درونم را به زمین بزنم. شهریار خاطرات من است. شهریار خاطرات من است ... (Lakhous, 2006, p. 129).^{۱۱}

داستان‌نویسی لاهیری به زبان انگلیسی، همچون قصه‌گویی شهرزاد، تلاشی برای رهایی خویش از بند خاطرات بود. او سپس دریافت که رهایی و فراموشی در قالب نویسنده مهاجر برایش امکان‌پذیر نیست و به همین خاطر مکان و زبان سوومی را برگزید.

۲-۴. نویسنده نولد و مسئله هویت

فیلسوف ایتالیایی روزی برایدوتی^{۱۲} تفاوت میان مهاجر، تبعیدی و نولد را این‌گونه تعریف می‌کند:

مسیر حرکت مهاجر مشخص است از خانه به کشور میزبان. مهاجر دچار مشکلات اقتصادی است، در تلاش است ارزش‌های فرهنگ خود را ازدست ندهد، درعین حال می‌کوشد خود را با محیط جدید تطبیق دهد. برای یک تبعیدی جلای وطن قطعی است و بازگشتی وجود ندارد. اغلب مسئله سیاسی در میان است و رفت‌وآمد میان وطن و کشور میزبان صورت نمی‌گیرد. اما نولد در پی رهایی خویش از هرگونه هویت ثابت است. تعریف نولد به آنچه میشل فوکو ضدخاطره^{۱۳} خواند نزدیک می‌شود، مقاومتی در برابر شبیه‌سازی و یکی‌سازی افراد طبق نمونه غالب. شیوه نومدی در حرکت و نقل مکان است بی‌آنکه نقطه آغاز یا مقصد مشخصی

داشته باشد. خود عمل سفر تعریف‌کننده نومد نیست، بلکه براندازی قواعد تصویب‌شده از سوی او بهترین تعریف برای آن است (Braidotti, 2011, pp. 57-60).

از نظر برایدوتتی مفهوم نومد به ضدخاطره فوکو نزدیک می‌شود از آن جهت که ضد اصول و قواعد حاکم و ثابت برمی‌خیزد. فوکو در تعریف ضدخاطره از تحول تاریخ و بعد زمانی متفاوتی سخن می‌گوید که به ایجاد هویت دگرگونه و فردی منجر می‌شود، مفهومی پسامدرن^{۶۴} که ساختارگرایی^{۶۵} را کنار می‌زند و برخلاف قواعد ثابت نویسندگی می‌رود.^{۶۶}

در حقیقت نومد خود را متعلق به هیچ گروهی نمی‌داند. نومد برخلاف مهاجر، که به دلایل اقتصادی - سیاسی مجبور به نقل‌مکان است، به دلایل شخصی و با تمایل خود نقل‌مکان می‌کند. این ویژگی نویسنده نومد را قادر می‌سازد تا نگاهی بیرونی به مسائل داشته باشد و گذشته و هویت خویش را از زاویه‌ای نو ببیند. برای نویسندگان نومد که عاری از مفهوم مرکز یا خانه هستند نویسندگی خود می‌تواند قلمرو شخصی آنان باشد (Harrington, 2013, pp. 7-9).

لاهییری نیز به ایتالیا مهاجرت نمی‌کند، بلکه برای دوره‌ای به قصد یادگیری بهتر زبان ایتالیایی و گریز از دیالکتیک تقابل و تصادم فرهنگ‌ها و زبان‌ها به این کشور نقل‌مکان می‌کند. کتاب به عبارتی دیگر را نیز نمی‌توان ادبیات مهاجرت دانست. این کتاب که در دورانی که لاهییری در رم زندگی می‌کرد نوشته شد، درباره مشکلات درآمیختن، فرهنگ کشور مبدأ یا مقصد نیست، بلکه تنها درباره زبان ایتالیایی است، زبان به‌منزله وسیله‌ای برای رهایی از فرهنگ دوگانه بنگالی - آمریکایی. در این کتاب هیچ اثری از ایتالیا و ایتالیایی‌ها دیده نمی‌شود. تنها تصویر نویسنده است که به زبان ایتالیایی می‌نویسد. شرح یادگیری زبان و دشواری‌های آن است و همچنین سخن است از آمال نویسنده به بیان و اظهار به این زبان. صدای راوی اول شخص مفرد مؤنث است که از زبان ایتالیایی چون معشوقی دست‌نیافتنی سخن می‌گوید (Reichert, 2017, p. 223).

زبان ایتالیایی برای لاهییری هم گریز است و هم انتخاب. او همچون مهاجران ملزم به یادگیری زبان ایتالیایی نیست، بلکه آن را برای زیبایی‌اش فرا می‌گیرد. زمانی که درباره سفرش به فلورانس سخن می‌گوید اظهار می‌کند که بیشتر از آنکه جذب مکان‌های دیدنی و شاهکارهای هنری‌اش شده باشد، جذب زبان ایتالیایی شده بود. سفر او به ایتالیا «زیارتی زبان‌شناسی»^{۶۷}

است درپی بعد جدیدی از زبان (Lahiri, 2015, p. 37). در این سفر کوچه خیابان‌های رم و فلورانس راهگشای او نیستند، راهنمای او فرهنگ زبانی است که به همراه دارد. لاهیری خود را نولد می‌داند، اما نه نولد جغرافیایی همچون کوچ‌نشینان و عشایر که خانه به دوش‌اند، بلکه خود را نولد زبانی می‌داند. او زبان‌ها را فرامی‌گیرد، بر آن‌ها تسلط می‌یابد، اما هیچ‌گاه به رضایت کامل دست نمی‌یابد و آگاه است که هیچ زمان نمی‌تواند زبانی را به‌طور کامل فراگیرد. در نخستین داستان این کتاب با عنوان «گذر» یا «عبور»^{۶۸} نویسنده یادگیری زبان ایتالیایی را به عبور از دریاچه‌ای توصیف می‌کند. اما در فصل پایانی کتاب به نتیجه می‌رسد که یادگیری زبان برای او سفری بدون مقصد است: «این کتاب سفرنامه‌ای است، بیشتر درونی تا جغرافیایی. سخن از ریشه‌کن شدن، سرگردانی و کشف است. سفری را شرح می‌کند که گاه هیجان‌انگیز و گاه طاقت‌فرساست. سفری بی‌معنا، زیرا مسافر آن هرگز به مقصد نمی‌رسد» (Lahiri, 2015, p. 155).

۳-۲-۴. نوشتار انتزاعی

اثر لاهیری به زبان ایتالیایی، برخلاف رمان‌ها و داستان‌های کوتاهش به زبان انگلیسی، درمورد تقابل فرهنگی و زبانی نیست، بلکه درباره خود زبان است. زبان از وسیله به موضوع تحلیل بدل می‌شود. مسئله کتاب بیشتر زبان‌شناسی است تا فرهنگی. بحث بر سر زبان جدیدی است که تغییر فرهنگ را با خود به همراه دارد. لاهیری در این رابطه می‌نویسد:

امروز خود را مقید به برگرداندن آن کشور گمشده به والدینم نمی‌دانم. بسیار طول کشید تا بپذیرم که چنین مسئولیتی را بردوش ندارم. در تحریر به عبارت دیگر به بلوغ رسیده‌ام، البته از دیدگاه زبان‌شناسی کودکانه نیز هست ... نویسندگی‌ام به ایتالیایی به سوی انتزاع می‌رود. مکان‌هایی نامشخص، شخصیت‌هایی همواره بی‌نام و بدون هویت فرهنگی مشخص. بر این باورم که نوشتارم از دنیای عینی فاصله گرفته است (Lahiri, 2015, p. 161).

گرتروود استاین زبانی را که رها از خاطرات و هویت فرهنگی و اجتماعی باشد وسیله‌ای ایدئال برای خلاقیت و بیان وجود حقیقی نویسنده می‌داند (Stein, 1967, p. 161). استاین با نوشتار خود درپی هویت^{۶۹} نیست، بلکه درپی وجود^{۷۰} است. هویت او را به دیگران شبیه می‌کند، اما وجود او را از دیگران متفاوت می‌سازد (Stein, 1936, p. 206). استفاده متفاوت از زبان و

تغییر آن به نویسنده اجازه می‌دهد تا خویشتن خویش و جایگاه خود را در زبان بیابد (Camboni, 1989, p. 25). این همان تفکری است که لاهیری دنبال می‌کند. با نویسندگی به زبان سوم، زبانی که بر آن تسلط کامل ندارد، آزادی لازم را برای بیان آزاد و رها از تعاریف اجتماعی، هویت‌های مشخص، طبقه‌بندی ارزش‌ها، اصول و قواعد خلق می‌کند.^{۷۱}

سبک لاهیری در کتاب به عبارت دیگر همان سبک و شیوه‌ای است که گرتروود استاین در نوشتارش از آن بهره می‌گیرد. تناقض نوشتار استاین دقیقاً در استفاده از شیوه نویسندگی زندگی‌نامه‌ای بدون بیان خویشتن است. این نوع نوشتار شخصی نیست، اما بسیار فردی است. استاین درواقع تعریف زندگی‌نامه را برهم می‌زند. او کتابش را *زندگی‌نامه همه*^{۷۲} می‌خواند و این‌گونه برضد عنصر «شخصی‌ساز»^{۷۳} می‌رود که ویژگی زندگی‌نامه سنتی است. او نوشتاری انتزاعی ایجاد می‌کند و هیچ چیز را با تعریف مشخص و شناخته‌شده آن بیان نمی‌کند (Locatelli, 2005, pp. 73-75).

لاهییری نیز از خود می‌پرسد:

چه چیزی مرا برانگیخت تا نوشتاری خودزندگی‌نامه‌ای‌تر و درعین‌حال انتزاعی‌تر برگزینم؟ آگاهم که تناقضی است. منشأ این نگاه شخصی و درعین‌حال مبهم چیست؟ شاید زبان است. در این کتاب، زبان تنها ابزار نیست، بلکه به موضوع بدل شده است (Lahiri, 2015, p. 162).

لاهییری کتاب به عبارت دیگر را نوعی «خودنگاره زبانی» می‌داند (ibid, p. 156). او نیز با این اثر تعریف پذیرفته و کلیشه‌ای زندگی‌نامه را برهم می‌زند و آن را به خودنگاره زبانی بدل می‌کند.

استاین در «شعر و گرامر»^{۷۴} اظهار می‌کند که زبان تجربه‌ای ذهنی است و می‌تواند از دنیای حقیقی و اجسام فاصله بگیرد و برای بیان مفاهیم انتزاعی به کار گرفته شود (Camboni, 2005, pp. 9-21). لاهیری در این باره می‌نویسد: «وقتی به ایتالیایی می‌نویسم به انتزاع نزدیک می‌شوم. مکان مشخصی وجود ندارد، شخصیت‌ها بی‌نام و بدون هویت فرهنگی خاصی هستند. نتیجه آن نوشتاری دور از دنیای حقیقی است» (Lahiri, 2015, p. 161). به این طریق لاهیری از شیوه ناآشناسازی^{۷۵} محیط استفاده می‌کند و تصویری تکه تکه^{۷۶} و مبهم از شخصیت‌ها و مکان‌ها ارائه می‌دهد که ورای دوگانگی می‌رود (Deleuze & Guattari, 1980, pp. 7-12).

نویسندگی لاهیری به زبان سوم، زبانی که تسلط کافی بر آن ندارد، همانند استفاده از زبان‌های ساختگی چون اسپرانتو است که بار فرهنگی، اجتماعی و جغرافیایی با خود به همراه ندارند و در نتیجه موجب نزدیکی نویسنده یا گوینده به شیوه نومدی می‌شوند. در «بیانیه پراگ»^{۷۷} بیان شده است که زبان اسپرانتو مردم را از بازی قدرت، طبقه‌بندی‌های اجتماعی، فرهنگی و برتری زبان و فرهنگ آزاد می‌سازد. در بیانیه پراگ آمده است: «کودکی که اسپرانتو را می‌آموزد به دنیای بدون مرز خو می‌گیرد، و در این دنیا همه کشورها به خانه او بدل می‌شوند» (Kellman, 2003, p. 30).

به علاوه، ژانر ادبی واحدی را نیز نمی‌توان به این کتاب نسبت داد. ریخارت^{۷۸} در این رابطه می‌نویسد:

نوع ادبی کتاب به عبارتی دیگر چیزی مابین یادداشت، خاطره، داستان کوتاه، رمان و نوشتار درمانی است. نوشتاری در حاشیه است به زبان ایتالیایی، اما نه استاندارد است، نه لهجه، بلکه ایتالیایی شخصی است، زبان ایتالیایی که در حال پیشرفت است و نویسنده آن هنوز در جریان یادگیری‌اش است (Reichart, 2017, p. 223).

این شیوه نگارش در نوشتارهای پراکنده گرترو استاین و همچنین نوشتارهای ریچل بلو دوپلس^{۷۹}، نویسنده و منتقد، نیز به چشم می‌خورد. آن‌ها در نوشتارهایشان از ژانری به ژانر دیگر می‌روند و نمی‌توان سبک یا ژانر ادبی واحدی را به آن نسبت داد. این شیوه نگارش نیز نوعی انکار تعاریف و قواعد ثابت است (Camboni, 2005, p. 24).

۵. نتیجه

نوشته‌های لاهیری به زبان انگلیسی نماد هویت دوگانه او مابین دو فرهنگ و زبان است. او از این فضای دوگانه به فضای سومی پناه می‌برد که به گفته هومی بابا^{۸۰} (۱۹۹۴) مکان تصادم فرهنگ‌ها، هویت‌ها و زبان‌ها نیست، بلکه فضایی خلاق و مبهم است که در آن فرهنگ کارکردی معین و واحد ندارد. لاهیری با نقل مکان به ایتالیا فضای ایدئولوژیکی^{۸۱} جدیدی برای خود ایجاد می‌کند که می‌توان آن را «فضای نومدی»^{۸۲} خواند. این فضا به او اجازه می‌دهد تا اصول و ساختارهای موجود و ثابت را زیر پا بگذارد و هویتی جدید برای خود ایجاد کند (Bestrom, 2005, p. 24).

201, p. 209). این فضای جدید، فضای سومی است که در آن فردیت و هویت در تغییر و تبدیل مداوم هستند.

نویسندگی به زبان سوم با نفی زبان، فرهنگ و خاطرات گذشته همراه است. سخن از هویتی فرامابینی است، هویتی جدید و آزاد از محدودیت‌های فرهنگی و ملیتی. این هویت جدید پایه در زبان سومی دارد که به مکان و فرهنگ خاصی ربط داده نمی‌شود. زبان سوم به نویسنده اجازه می‌دهد تا از مفاهیم انتزاعی سخن بگوید بدون هیچ اشاره‌ای به مفاهیم محدودکننده فرهنگ کشور مبدأ یا مقصد. زبان سوم فضایی ناشناخته است، صفحه سفید بی‌حاشیه‌ای است که آزادی لازم را به نویسنده می‌دهد تا افکار خود را بدون نیاز به توجه به مرزهایی که او را دربرگرفته‌اند قلم بزند.

۶. پی‌نوشت‌ها

1. Migrant writers
2. Migration Literature
3. Third language
4. Nomad
5. Jhumpa Lahiri
6. *In altre parole* (2015)
7. Post-hybrid identity
8. Abstract writing
9. Oblivion
10. Nomadic Literature
11. Vladimir Nabokov
12. Andrei Makine
13. Samuel Beckett
14. Oscar Wilde
15. Translingual/multilingual/plurilingual
16. Amelia Rosselli
17. Toni Maraini

۱۸. به‌منزله مثال مارائینی در یکی از اشعارش زبان‌های ایتالیایی و فرانسه را درهم می‌آمیزد:

Sulla soglia del proprio rudere gli addormentati/ scambiano monologhi / per miraggi tempestosi / *On est toujours l'endormi de l'Autre* / e s'intrecciano i sussurri (Maraini, 2000: 18).

19. Steven G. Kellman

20. *The Translingual Imagination* (2000)

21. *Switching Languages* (2003)

22. Esperanto

۲۳. در حقیقت، رویکرد بینافرهنگی در اواخر دهه ۱۹۷۰ میلادی به وجود آمد تا به حل مشکلات هویتی ناشی از مهاجرت کمک کند (سدیدی و همکاران، ۱۳۹۸، ص. ۱۷۵).

24. Toni Morrison

25. Chimamanda Ngozi Adichie

26. Hanif Kureishi

27. Taher Ben Jelloun

۲۸. نویسندگان مهاجر را به زیرگروه‌هایی چون نویسندگان تبعیدی، پسااستعماری و دیاسپوریک نیز طبقه‌بندی کرده‌اند (Mengozi, 2013).

29. Tahar Lamri

30. Igiaba Scego

31. Gilles Deleuze, Felix Guattari

32. Rosi Braidotti

33. Intellectual style

34. Immigrato

35. Esule

36. Casa/ Home /Homeland

37. Autobiografia linguistica

38. Pulitzer

39. *Interpreter of Maladies* (1999)

40. *The Namesake* (2003)

41. *Unaccustomed Earth* (2008)

42. *The Lowland* (2013)

۴۳. مارینا تسوتایوا (۱۸۹۲-۱۹۴۱م) شاعر زن روس که در پی انقلاب روسیه برای نجات خویش و خانواده‌اش راهی پاریس، برلین، و پراگ شد، خود را شاعری مهاجر با هویتی آزاد از هر مکان و زبانی می‌دانست. او درحقیقت به مفهوم وجودی که همواره در حرکت و تغییر است بدون آنکه وطن، مقصد، هویت، و زبان مشخصی داشته باشد رسیده بود؛ مفهومی که بعد از آن توسط دلوز و گواتتاری به‌منزله نمود تعریف شد (Camboni, 2005, p. 10).

44. "Chi non appartiene a nessun posto specifico non può tornare, in realtà, da nessuna parte. I concetti di esilio e di ritorno implicano un punto d'origine, una patria. Senza una patria e senza una vera lingua madre, io vago per il mondo, anche dalla mia scrivania. Alla fine mi accorgo che non è stato un vero esilio, tutt'altro. Sono esiliata perfino dalla definizione stessa di esilio."

45. Esilio

46. Agota Kristof

47. Viareggio-Versilia
48. Ann Goldestein
49. Elena Ferrante
50. Pier Paolo Pasolini
51. Primo Levi
52. Alessandro Baricco
53. Giacomo Leopardi
54. *In Other Words* (2016)

۵۰. این کتاب همچنین توسط امیرمهدی حقیقت به فارسی ترجمه شده و در سال ۱۳۹۵ توسط نشر ماهی به چاپ رسید.

56. Lo scambio
57. Gertrude Stein
58. Amara Lakhous
59. *Divorzio all'islamica a viale Marconi* (2010).
60. *Scontro di civiltà per un ascensore a piazza Vittorio* (2006).

۶۱. این ترجمه خلاصه‌ای از دو پاراگراف پایانی کتاب *تلاقی تمدن‌ها* است. در اینجا متن کامل آن را، به جز دو خط که بدون خواندن رمان مفهوم آن قابل درک نیست، به ایتالیایی نقل می‌کنم:

“Sono anche Shahrazad? Shahrazad c'est moi? Lei racconta e io ululo. Entrambi sfuggiamo alla morte e ci ospita la notte. Maledetta memoria! La memoria è la pietra di Sisifo. Chi sono? Ahmed o Amedeo? ... Fino a quando durerà l'esilio? Fino a quando durerà l'ululato? Auuuuuuuu...”

Insegnami, mia adorata signora, l'arte di sfuggire alla morte. Insegnami, Shahrazad, come sfuggire alla rabbia e all'odio del sultan Shahrayar. Insegnami come allontanare la spada di Shahrayar dal mio collo. Insegnami, Shahrazad, come sconfiggere lo Shahrayar che sta dentro di me. La mia memoria è Shahrayar. Auuuu... La mia memoria è Shahrayar... La mia memoria è Shahrayar. Auuuuuuuuuuuuu...”

62. Rosi Braidotti
63. Counter-memory
64. Discorso postmoderno
65. Strutturalismo

۶۶. مفاهیم فراموشی و ضد خاطره پیش از این توسط ادیبان و فیلسوفان شهری هم چون فردریش نیچه و گرتروود استاین و سپس میشل فوکو مورد بحث قرار گرفتند. بعد از آن روزی برایدوتی از آن برای تعریف نومد بهره گرفت.

67. Pellegrinaggio linguistico
68. La traversata
69. Identità
70. Entità

۷۱. بازی زبانی یکی از شیوه‌های اصلی خلق هویت جدید است که نویسندگان زن این قرن از آن بهره می‌برند (Camboni, 1989, p. 21).

72. *Everybody's Autobiography* (1936).

73. "Individuante"

74. *Poetry and Grammer* (1967)

75. De-familiarization

76. Rhizomatic

77. The Prague Manifesto

78. Reichart

79. Rachel Blau DuPlessi

80. Homi Bahabab

81. Spazio ideologico

82. Spazio nomadico

۷. منابع

- سدید، س.، لطافتی، ر.، شعیری، ح.، و نوارچی، ع. (۱۳۹۸). شکل‌گیری هویت بینافرهنگی فرد نگارنده از طریق نگارش در کلاس زبان فرانسه. *جستارهای زبانی*، ۲، ۱۷۱-۲۰۰.
- Abate, V. (2006). Amara Lakhous e Igiaba Scego: scritture della migrazione. *Scuola di scrittura Omero*. <http://www.omero.it/omero-magazine/interviste/amara-lakhous-e-igiaba-scego-scritture-della-migrazione>
- Braidotti, R. (2014). *Alterità in metamorfosi e soggettività nomadi*. <http://www.argekunst.it/wp-content/uploads/2014/11/Alterità-in-metamorfosi-e-soggettività-nomadi-.pdf>.
- Camboni, M. (2005). Disarmonia perfetta: polilinguismo e transnazionalismo nella poesia sperimentale contemporanea. Ed. Marina Camboni & Renata Morresi. *Incontri Transnazionali: Modernità, poesia, sperimentazione, polilinguismo*. Firenze: Le Monnier.
- Camboni, M. (1989). La lingua nel crogiolo della mente, una introduzione come proposizione. Myriam Diaz-Diocaretz. *Per una poetica della differenza*. Firenze: Estro Strumenti.
- Camboni, M. (1996). "Incontro con Amelia Rosselli" *DWF. 1* (29), 64-83.

- Fedele, V. (2012). Tahar Lamri, intervistato da Valentina Fedele. *Dedalus, Quaderni di Storia e Scienze Sociali*. No. 4.
- Lakhous, A. (2010). *Divorzio all'islamica a viale Marconi*. Roma: Edizioni e/o.
- Lakhous, A. (2006). *Scontro di civiltà per un ascensore a piazza Vittorio*. Roma: Edizioni e/o.
- Locatelli, C. (2005). "Gertrude Stein e la (in)rappresentabilità autobiografica. Ed. Marina Camboni & Renata Morresi. *Incontri Transnazionali: Modernità, poesia, sperimentazione, polilinguismo*. Firenze: Le Monnier.
- Maggiorelli, S. (2015). Dal Pulitzer al primo libro scritto in italiano: Intervista a Jhumpa Lahiri. *Minima&moralia*. <http://www.minimaetmoralia.it/wp/intervista-a-jhumpa-lahiri>
- Maraini, T. (2000). *Poema d'Oriente*. Roma: Semar.
- Mengozzi, C. (2013). *Narrazioni contese: Vent'anni di scritture italiane della migrazione*. Roma: Carocci editore.
- Reichart, D. (2017). Radicata a Roma: la svolta transculturale nella scrittura italoфона nomade di Jhumpa Lahiri. Ed. Marina Geat. *Il pensiero letterario come fondamento di una testa ben fatta*. Roma TRE Press. 219-247. <http://romatrepress.uniroma3.it/ojs/index.php/pensiero/article/view/632/629>.
- Veschi, G. (2005). Innovazione e tradizione nella poesia di Amelia Rosselli. Ed. Marina Camboni & Renata Morresi. *Incontri Transnazionali: Modernità, poesia, sperimentazione, polilinguismo*. Firenze: Le Monnier.

References

- Abate, V. (2006). Amara Lakhous and Igiaba Scego: Immigration writings. *Scuola di scrittura Omero*. <http://www.omero.it/omero-magazine/interviste/amara-lakhous-e-igiaba-scego-scritture-della-migrazione>. [In French]
- Bestrom, E. (2009). Moving beyond borders: The creation of nomadic space

through travel. *Intersection*. 10(1), 199-217.

- Bhabha, H. (1994). *The location of culture*. Routledge.
- Blaire, N. (2004). *Immigrant literature*. Ed. David J. Wishart. *Encyclopedia of the Great Plains*. University of Nebraska Press.
- Braidotti, R. (2014). *Metamorphic others and nomadic subjects*. https://www.artforum.com/uploads/guide.002/id30563/press_release.pdf .[In French]
- Braidotti, R. (2011). *Nomadic subjects: Embodiment and sexual difference in contemporary feminist theory*. 2 ed. New York: Columbia University Press.
- Camboni, M. (2005). Perfect disharmony: Plurilingualism and transnationalism in experimental contemporary poetry. Ed. Marina Camboni & Renata Morresi. *Incontri Transnazionali: Modernità, poesia, sperimentazione, polilinguismo*. Firenze: Le Monnier. .[In French]
- Camboni, M. (1989). Language in the Crucible of Mind: An Introduction as a Proposition. Myriam Diaz-Diocaretz. *Per una poetica della differenza*. Firenze: Estro Strumenti. .[In French]
- Camboni, M. (1996). An encounter with Amelia Rosselli. *DWF. I* (29), 64-83. .[In French]
- Deleuze, G., & Felix, G. (1980). *A thousand Plateaus: Capitalism and schizophrenia*. London & Minneapolis: University of Minnesota Press. Trans. *Mille Plateaux*. Paris, Éditions de Minuit.
- Fedele, V. (2012). Tahar Lamri, in an interview with Valentina Fedele. *Dedalus, Quaderni di Storia e Scienze Sociali*. No. 4. .[In French]
- Harrington, K. N. (2013). *Writing the nomadic experience in contemporary francophone literature*. Lexington books.
- Kellman, S.G. (2003). *Switching languages: Translingual writers reflect on their craft*. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Kellman, S.G. (2000). *The translingual imagination*. Lincoln: University of Nebraska Press.

- Lahiri, J. (2016). *In other words*. Dual language edition. Canada, Alfred A. Knopf. Trad. (2015). *In alter parole*. 2 ed. Milano: Ugo Guanda Editore.
- Lahiri, J. (2015). *In alter parole*. 2 ed. Milano: Ugo Guanda Editore.
- Lahiri, J. (2013). *The lowland*. London & New York: Bloomsbury.
- Lahiri, J. (2008). *Unaccustomed earth*. New York & Toronto: Alfred A. Knopf.
- Lahiri, J. (2003). *The Namesake*. Boston & New York: Houghton Mifflin Harcourt.
- Lahiri, J. (1999). *Interpreter of maladies*. Boston & New York: Houghton Mifflin Harcourt.
- Lakhous, A. (2016a). On the Quest to Write in a Third Language. *Literary Hub*. <https://lithub.com/on-the-quest-to-write-in-a-third-language>
- Lakhous, A. (2016b). *Transforming Borders into Bridges: Living and writing in Italian.* Lecture at The California Interdisciplinary Consortium of Italian Studies. Santa Barbara.
- Lakhous, A. (2010). *Islamic divorce style*. Roma: Edizioni e/o.[In French]
- Lakhous, A. (2006). *Clash of civilizations over an elevator in piazza Vittorio*. Roma: Edizioni e/o.[In French]
- Locatelli, C. (2005). Gertrude Stein and Autobiographic (non)Representation. Ed. Marina Camboni & Renata Morresi. *Incontri Transnazionali: Modernità, poesia, sperimentazione, polilinguismo*. Firenze: Le Monnier.[In French]
- Maggiorelli, S. (2015). From Pulitzer to the First Book Written in Italian: Interview with Jhumpa Lahiri. *Minima&moralia*. <http://www.minimaetmoralia.it/wp/intervista-a-jhumpa-lahiri> .[In French]
- Maraini, T. (2000). *Poet of the Orient*. Roma: Semar.
- Mengozzi, C. (2013). *Contested Narrations: Twenty Years of Italian Immigration Writing*. Roma: Carocci editore. .[In French].
- Paquet, S. P. (2010). The Caribbean writer as nomadic subject or spatial mobility

and the dynamics of critical thought. *Journal of West Indian Literature*. 18(2)

- Peters, J. D. (1999). Nomadism, Diaspora, Exile: The Stakes of Mobility within the Western Canon. Ed. Hamid Naficy. *House, Exile, Homeland: Film, Media and the Politics of Place*. London: Routledge. 17-41.
- Reichart, D. (2017). Rooted in Rome: Transcultural Turn in Nomadic Italian Writings of Jhumpa Lahiri." Ed. Marina Geat. *Il pensiero letterario come fondamento di una testa ben fatta*. Roma TRE Press. 219-247. [In French]
<http://romatrepress.uniroma3.it/ojs/index.php/pensiero/article/view/632/629>
- Sadidi, S., Letafati, R., Shairi, H., & Navarchi, A. (2019). The formation of writers' intercultural identity through writing practice in the course of French Language. *Journal of Language Related Research*. 10(2), 171-200. [In Persian]
- Seyhan, A. (2000). *Writing outside the nation*. Princeton University Press.
- Stein, G. (1970). What are masterpieces and why are there so few of them. *What are masterpieces?*. New York: Pitman Publishing Corporation.
- Stein, G. (1967). Poetry and Grammar. Ed. Patricia Meyerowitz. *Look at Me Now and Here I Am*. Penguin Books.
- Stein, G. (1936). *Everybody's autobiography*. New York: Vintage Books.
- Veschi, G. (2005). Innovation and tradition in the poetry of Amelia Rosselli. Ed. Marina Camboni & Renata Morresi. *Incontri Transnazionali: Modernità, poesia, sperimentazione, polilinguismo*. Firenze: Le Monnier. [In French]